Ч. 57. Львів, пятниця дня 25. (12.) марця 1910. Річник XIV.

Передплата
на »РУСЛАНА« виносить:
в Австриї:
на цілий рік . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . 5 кор.
на місяць . . 1·70 кор.
За границею:
на цілий рік: зі щоденною висилкою 7 долярів, або 12 рублів; з висилкою двічи в тижни $5^1/_2$ доляра, або 10 рублів; з висилкою що суботи $4^1/_2$ доляра, або 9 рублів.
Поодиноке число по 10 сот.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Руслановкх псальмів М. Шашкевича

Телефон Редакциї ч. 1484. — Конто почт. щадниці ч. 98.704.

Виходить у Львові що дня крім неділь руских сьвят о $5^1/_2$ год. по полудни.
Редакция, адміністрация і експедиция »Руслана« при ул. Оссолїньских ч. 11. партер (фронт від ул. Тихої). Експедиция місцева в Агенциї Соколовского в пасажі Гавсмана.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє.—
Рекламациї неопечатані є вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по цїні 20 с. від стрічки, а в „Надісланім“ 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Політкчна здичілість.

(X) Основні описи понеділкової бучі і напасти Юстівців на міністрів в угорскім соймі осьвітлюють яскраво нечувану здичілість мадярских політиків. В хвилї, коли міністер президент ґр. Куен-Гедерварі почав промовляти, на даний знак послом Захариясом почали Юстівці книжками, каламарами, мосяжними підставками, ножами до розтинаня паперу і т. п. кидати в напрямі міністра-президента і зранили єго і міністра рільництва ґр. Шеренього так, що обидва були закрівавлені. Крім того коло стола міністра-президента, де зібрала ся громадка послів задля охорони напастованого, розпочала ся справдешня корчемна биятика, серед котрої розділювано і принимано стусани і поличники на всї боки. Здичілість мадярских независимців виявила ся тут в палаті самій небувалим доси в ніякім парляментарнім тїлї способом. Сї події знеславили і зневажили не тілько напастованих представників Корони і правительства, але також угорский парляментаризм, а на се ніхто не може навести ніякого оправданя, бо тут вже не стало не тілько політичного розуму, а найзвичайнїйших форм вихованя і приличности, яких лишені хиба ґуляші з угорскої пусти і чарди.

Бували в парляментах нераз всякі бучі і дикі вияви, однак хоч в дечім можна було собі пояснити причини тої нагальности, з якою они проявили ся, всюди можна було добачити, що найшов ся один якийсь галатин, котрий довів до неможливої бучі. Але в тім случаю цїле сторонництво Юстівців наперед обдуманим і зорґанізованим способом кинуло ся приступом до міністра-президента і єго окруженя і розпочало обкидати всякими предметами і не зважаючи, що лице і одїж напастованих облили ся кровю, дальше ще почали бійку з тими, що намагали ся заступити напастованих. А наостанку, що найголовнїйше, що візвані до зголошеня і признаня напасники, трусливо скрили ся в товпі, а хоч многих із них помічено, як і чим кидали, випирають ся всего і закривають ся тим, що всї они беруть за се відвічальність на себе, щоби тим способом закрити напасників.

Нечувану дикість сих подій можна собі пояснити лише вибуялою політичною ненавистю, якою дишать всї независимцї задля того, що їм вирвала ся з рук державна кермa, що они втратили власть, якою намагали ся на дальше обезпечити верховладу мадярскої олїґархії в Угорщинї з потоптанєм прав немадярских народностий і взагалї широких народних верств. Від трох років обявила Корона свою волю в тім напрямі, щоби в Угорщинї, де виборче право може найбільш застаріле, покликано широкі верстви народні до участи в політичнім житю, думаючи тим способом запобігти безнастанним політичним і парляментарним пересиленям, які спиняють природний, культурний поступ і розвиток Угорщини.

Юстівцї думали вже, що вся власть дістане ся в їх руки, так що вже розділювали поміж себе всї міністерства і урядові, адміністрацийні і автономічні становища, а загорнувши так всю власть державну в свої руки, думали покермувати на свою користь виборчою реформою. Тимчасом ся мрія розплила ся в одній хвилї, як мрака перед соняшним сьвітлом, а гордовиті Юстівцї опинили ся поза державними становищами, котрі обняли инші люди під проводом ґр. Куена Гедерваріого. Втрата сеї власти, розвіянє надій на переведенє виборчої реформи по своїй думцї довели Юстівців до такої скаженини і пімсти, яку виконали на понеділковім засїданю сойму на міністрі президентї і єго товаришах.

Один з Юстівців намагав ся оправдувати вибух сеї пімсти тим, що розвязано сойм серед стану ex lex, в часї безбуджетовім, що супротивляє ся постановам конституциї, хоч вже перед місяцем усї знали про сю постанову і в ріжних промовах пояснювано, що така постанова не є незаконна. Але навіть колиб признати справедливість сему виводови, то відносини теперішні в Угорщинї вимагають конечно розвязаня сойму, щоби здоровий конституцийний розум найшов собі вираз, а відклик до широких верств народних є одиноким до сего способом, бо сї верстви є всеж таки висшою інстанциєю, як парляментарні представники, і Корона має право кождого часу відкликувати ся до народу.

Понеділковими подіями видали мадярскі независимцї страшний осуд на себе самих, якого з них нїчо не змиє. Можна лише бажати, щоби тепер ті широкі верстви

Промова в 49. роковини Тараса Шевченка

сьвяткованї 11. марця с. р. інститутками і ученицями руск. учит. семінариї і виділової школи СС. Василиянок в Яворові, виголошена їх теперішним катехитом о. д-ром Конст. Єрми.

(Дальше).

А вжеж коли будемо розбирати важнїйші моменти і прикмети христ. віри і культу нашого народу, то на перший вид впадає в очи в христ. культї і вірі народу нашого глибоке і цїлком дитинне привязанє, любов і культ до Мариї-Богородицї.

Сю характеристичну прикмету культу руского народу як і цїлого східного обряду належно оцїнив і підніс послїдними часами на Мариньскім конґресї в своїм научнім дїлї князь Макс, брат саского короля а професор богословія на унїверситетї в Фрибурґу, в Швайцариї.

Конечно і Шевченко як що до цїлої христ. фільософії так і що до народного глубокого культу, тривкої любови і нїжного привязаня — »упованія« на Марию стає вірним речником в своїм житю і в поезиї.

На доказ, як Шевченко в своїм житю відносив ся до Мариї Богородицї, вистарчить нам пригадати сю нещасну хвилю з житя Шевченка в часї неволї єго в тюрмі в Орску. В сїй розпучливій добі і своєї неволї потїшає ся і живе ще тою мрією і бажанєм, щоби на волї, як пише в листї до кн. Репнїної, „аналїзувати-описати материне серце по житю Пречистої Діви, Матери Спасителя“...

Як раз сего довершує в осібній поезиї „Мария“. На вступі прольоґу до сеї поезиї, як в инших поезиях на пр. „Гайдамаки“, »Неофіти«, подає своє ісповіданє віри і найкрасший вираз своєї віри, культу, любови і упованя Мариї сими словами:

„Все упованиє моє
На тебе, Мати, возлагаю,
Сьвятая сило всїх сьвятих
Пренепорочная, благаю!
Молю ся, плачу і ридаю:
Достойно пітая! благаю,
Царице неба і землї!
Воньми їх стону і пошли
Благий конець, о Всеблагая!
А я, незлобний, воспою
Псальмом тихим і веселим
Сьвятую доленьку Твою.“

А коли Шевченко бере ся »псальмом тихим і веселим Сьвятую доленьку Твою« оспівати, в найлїпшій інтенциї послугує ся народною піснею, яка леґендарним способом, між народом уживана і розповсюджена ріжного рода апокрифічними евангелиями, як деякі подробицї з житя св. Йосифа, Апостолів в небі, або і самого Ісуса Христа, як ходив по землї, так і долю Мариї доповнює подробицями і способом леґендарним то, чого нема в св. Письмі або і противить ся доґмам католицкої Церкви, опертим на св. Письмі.

З сего факту, що в народній устній словесности знаходять ся подібні леґенди що до Бога, житя Ісуса і сьвятих, нїхто здоровим розумом не заключає, немов би нарід не вірив в Бога, хулив Христа і висьмівав сьвятих, лише толкує єго несьвідомостию в річах і тонкостях богословских, єго доброю вірою і інтенциєю, а вкінци і самим житєм народу і виконуванєм релїґійних практик, які на кождім кроцї стверджують сьвітогляд і житє християньске народу. Подібно і що до Шевченка, який зріс, виховав ся між народом і також, як висказує єго біоґраф Кониський і в своїх поезиях виразні слїди лишив народної піснї, се, що він послугує ся сим способом народного оповіданя, співаючи про „доленьку“ Мариї, не дає причини посуджувати Шевченка о брак почитаня і любови Мариї, а лише толкувати єго природною несьвідомостию в церковних доґмах і богословских тонкостях яко ляїка, сьвітского чоловіка, а ще до того вихованого в православній церкві і між народом, який не міг про ті доґматичні справи бути поучений і перенятий, як на пр. у нас кожда людина і старша дитина в школї катехитами і сьвящениками-парохами і богословами католицкої Церкви.

На сю обставину житя поета нїхто не хотїв звернути увагу у витолкуваню сеї суперечної появи, що наколи в промові до „Мариї“ так величає Шевченко Марию, то своїм оповіданєм здає ся собі перечити. Вказаною дорогою в толкованю поезиї »Мариї« легко сю суперечність розвязати, коли ми цїле оповіданє о Мариї задля поданих причин, як і на се не маємо рациї, не схочемо підсувати власним поглядам, вірі і культу Мариї у Шевченка, а ще менше і крайно несправедливо вмовляти в нас, що цїле се оповіданє леґендарне Шевченка про Марию було самим поетом звернене проти Мариї. Такій явній клеветї перечить вже ся обставина, що Шевченко в долї Мариї видів схожість власної судьби і до своєї судьби і хотїв з симпатиї і любо-

народні зрозуміли свою задачу і при надходячих виборах виявили, як слід, свою волю, що не хотять мати нічого спільного з тими дикими верховладниками, котрі під покришкою оборони конституциї змагають до гноблення широких народних верств.

Політичний огляд.

Заграниця.

Міністериї Соннїна не довело ся довго удержати; з Риму надійшла вість, що з огляду на парляментарне положенє вніс він просьбу о відпустку. Одначе в парляментарних кульоарах говорять, що причиною сего має бути обава Соннїна перед тим, щоби з нагоди голосованя на мореплавну конвенцию правительство не остало в меншости. Але положенє в парляменті взагалї таке, що Соннїно мусїв би просити о відпустку навіть в тім разї, колиб закон о субвенциї для торговельної маринарки, якого дуже добре боронив міністер маринарки, був принятий. Corriere d' Italia пригадував власне, що в 1906 р. кабінет Соннїна удержав ся 100 днїв, а тепер держить ся він доперва 98 днїв, тому опозиция не хоче допустити, щоби він простояв довше як 100 днїв. Те, що предсказував сей дневник, справджує ся.

Не в дуже відповідну пору вибрав ся отже нїмецкий канцлер Бетман-Гольвеґ в відвідини до Риму, позаяк відпустка кабінету Соннїна дотикає також товариша з уряду нїмецкого канцлера, італїйского міністра заграничних справ ґр. Ґіччіярдінїя. Ґр. Ґіччіярдінї не може вдавати ся тому в нїякі переговори дотикаючі політичних питань, хоч кабінет Соннїна з огляду на відроченє парляменту остає наразї дальше в урядованю. Властивою цїлию подорожі нїмецкого канцлера є, представити ся королеви і італїйским мужам стану, яко керманич нїмецкої політики.

Вправдї булоб досить справ до обговореня, але заключене що йно австро-росийске порозумінє скинуло немало журби з серця нїмецкої держави, отже неудача подорожі не дасть ся так дуже відчути. Приязні відзиви цїлої італїйскої печати, яка витає нїмецкого канцлера яко представника чувств тридержавного союза, дають можність надїяти ся, що італїйске населенє пересьвідчило ся ще наглядніше о хосенности сего союза мира.

Болгарский король прибув до Царгорода; ся подорож викликала серед болгарских аґітаторів Македонії здивованє і обуренє. З ріжних сторін старають ся зобразити її яко позірний маневр болгарского короля. Сербский король Петро, який має тут рівнож прибути, находить ся тепер в відвідинах у царя Николи в Царскім Селї. Оба монархи проголосили там тоасти. Цар вказував на тїсну звязь, яка лучить росийский і сербский нарід, а побут короля Петра у себе вважає скріпленєм сеї звязи, корисним для розвою Сербії і инших независимих балканьских держав. Король Петро говорив багато славословій на тему „могучої славяньскої Росиї" радуючи ся з сего, що она приняла єго на своїм дворі. Він заявив, що ідучи в слїд за старою сербскою традициєю, відвідав найперше братню Росию і вертає відси везучи радісну вість, що надїючи ся на могутну опіку Росиї вільно Сербії свобідно розвивати ся серед инших независимих балканьских держав.

ви до Мариї достроїти і закінчити цїлу пісню свою о долї Мариї, а скористав з материялу, який знайшов в народній пісні. На конець, щоби з самого факту, що Шевченко взяв ся за таке леґендарне оповіданє про долю Мариї, нїхто не міг піднести найменшого закиду проти глибокого культу Мариї у Шевченка, на се в першій мірі сильним доказом може послужити личне ісповіданє віри і любови до Мариї в промові і вступі Шевченка до Мариї, а окрім вказаних біоґрафічних даних з житя Шевченка, який не лише в своїм житю нїколи і нїгде не виступав проти Мариї, але ще так згаданим способом висказував ся про Пренепорочну Матїр Спасителя Марию в тюрмі, в Орску, в листї до кн. Репнїної. При тім і се додати треба, що навіть в самім леґендарнім оповіданю о Мариї і ідилїчнім оповіданю о домашнім раю Пресьв. Родини як і в паралельних творах народної пісні, що крок ми надибуємо слова, вискази і порівнаня, які стають доказом віри в надприродне божество Ісуса і найвисше достоїньство Мариї, Матери Розпятого Спасителя. Слушною отже річию є також сї суперечности в поезиї Мариї вияснити, замісць без певних доказів осудити Шевченка і то на втїху і користь лїберальних і атеїстичних одиниць. А вжеж коли і під зглядом культу Мариї Шевченко стає вірним речником чувств і сьвітогляду своєї України, так під впливом, великих духом і дїлами, ветхозавітних пророків наш ґенїй слова своєю піснею підносить ся на найвисшу гідність народного пророка, якого і польскі писателї Батаґлїя (Taras Szewczenko — jego życie i pisma napisał Gwido baron Battaglia — Lwów 1865) величають »gwiazdą przewodnią« України.

(Конець буде).

Йосиф Гродский.

Про Русинів в Бачцї, Славонії і Хорвациї та про крижевацку гр.-кат. епархію.

(Дальше).

Та при тих експедициях до Галичини стрічає нераз о. Нїраді чималі труди а навіть прикрости. Сьвідчить про те хотьби пригода о. ректора, що в р. 1906 їхав до Галичини і віз з собою шестеро дїтий-дївчат. Мадяри, які відносять ся все неприхильно до Славяньства, рішили скористати з нагоди і доскулити рускому сьвященикови. З ряду в Будапештї вислано телеґраму, щоби того сьвященика, який їде з дївчатами увязнити. І коли о. Нїраді приїхав до Мункача, так тут єго приарештовано і випитувано, звідки їде і куди везе дївчата. Власти удавали іменно, що вважають єго аґентом, який веде торговлю дївчатами до чужих країв. І хотяй о. Нїраді вилеґітимував ся, ким він є і куди їде, то мимо сего Мадяри не хотїли єму вірити і держали о. Нїраді довший час на стациї. Знали добре Мадяри, що ті дїти їдуть до Галичини не на те, щоби там набрати ся мадярского духа, але руского. Що й но по довгих короводах та допитах мадярских властий, пущено о. Нїраді в дальшу дорогу, але вже не самого, лише під доглядом мадярского шпіона, що товаришив о. ректори аж до Львова. Але енерґічний о. Нїраді тим зовсїм не зражує ся, але працює дальше невтомимо над хорватскими Русинами, бо знає добре, що кожде добре дїло має противника перед і за собою. Жаль лише, що не маємо більше таких тихих а ревних робітників.

На конець думаю, що не від річи буде розповісти при сїй нагодї і на тім місци ще й про історию греко-католицкої епархії в Крижівцях. Бо чейже не байдужним є для нас питанє, в який спосіб прийшли наші переселенцї в Бачцї, Славонії і Хорвациї до своєї епархії і свого епископа. Бо чей же годї припускати, щоби правительство було таке дуже милосердне, аби для горстки Русинів отворило окрему епархію. Вправдї на Угорщинї є аж дві наші епархії, але се не дивниця, бо сей край пограничний з Галичиною і заселений виключно Русинами. Не так дїє ся з Хорвациєю, яка лежить далеко за широкою полосою мадярского краю і є відтята зі всїх сторін від руского моря. Думаю отже, що се питанє, яким способом наші переселенцї прийшли в далекій країнї до своєї епархії, є зовсїм оправдане.

Одиноким жерелом нашим відомостий про греко-католицку епархію в Хорвациї з дуже рідка, а може навіть незвісна у нас книжочка п. з. „Schematismus venerabilis Cleri Graeci ritus catholicorum dioecesis Crisiensis pro anno 1868. Zagrabiae (Velocibus typis Caroli Albrecht), в якій оповідаєть ся основно про сю екзотичну епархію в розвідцї п. з. Brevis notitia Episcopatus graeco-catholici Crisiensis" стр. 5—13. В части також користав я зі звісного твору епис. Пелеша.

Коли богато місцевостий в Хорвациї і Славонії винищили безконечні турецкі виправи, читаємо в згаданім оповіданю шематизму, а вкінци повернув усїми тужно вижиданий супокій, тодї стали на ново заселювати ся ті пустинні місця людьми. Головно в XV і XVI віцї стали сюди напливати численні народи і то головно грецкого обряду з сусїдних отоманьских країв. А специяльно під конець XVI віку замітний тут великий приплив людности з Боснії і Герцоґовини до місцевостий, що тепер становлять військове хорватско-славоньске пограниче. Сї перші переселенцї приняли майже всї латиньский обряд, з виїмкою малого числа, яке лишило ся при своїм східнім обрядї, хоть злучило ся з римскою церквою.

І отся мала горстка людий не мала своїх сьвящеників східного обряду. Щоби сї нові мешканцї сего краю східного обряду удержали ся при римскій церкві, дбав про їх духові потреби головно латиньский епископ з Загребу, Петро Демітрович, що після переданя, сам з того народу мав походити.

(Дальше буде).

Просимо відновити передплату.

Новинки.

— **Календар.** В пятницю: руско-кат.: Теофана; римо-кат.: Велика патниця. — В суботу: руско-кат.: Никифора; римо-кат.: Велика субота.

— **Вістки з України.** В Київі обходив дня 22. марця 25-лїтний ювілей своєї артистично малярскої дїяльности Микола Пімоненко, який добув собі великої слави не тілько на Українї і в Росиї, але і за їх межами. Пімоненко родом з Київа має нинї 48 лїт. Свої дитячі лїта прожив на селї, пізнав житє українського селянина і красу укр. природи і з того багатого жерела черпає сюжети до своїх творів. Науку малярства побирав в школї пок. Мурашки, а відтак в академії штук красних в Петербурзї, де дістав за свої працї три срібні медалї. Після повороту до Київа був учителем в малярскій школї Мурашки і удїлює ще й тепер науки малярства. Працї М. П. на українські сюжети на всїх виставах звертали на себе загальну увагу і охоче їх куповали як приватні особи так і академії та музеї. Академія придбала собі три Пімоненкові картини: надзвичайно популярне „Вороженє", „Художника" та „Сватів". Року 1893 М. П. вступає до товариства передвижників, року 1907—1908 пристає до закордонного товариства виставок — „Salon Grand Palais (в Парижі), „Gaspalast" (Монахів), »Grosse Berliner Kunstausstellung« (Берлїн та инші). Картини Пімоненка й за кордоном мають великий успіх. За свій »Гопак«, виставлений в парискім сальонї Пімоненко одержав нагороду „Mention honorable". Разом з найкрасшими росийскими художниками М. П. також брав участь в розмальовуваню Володимирского собору. Року 1906 вибрано єго членом монахівского товариства художників, а в грудні минулого року членом »Union Internationale des Beaux-Arts et des Lettres«, заснованого Полем Адамом, Огюстом Родином та Венсен Д'Інді. В своїх картинах М. П. звертає увагу не тільки на побутово-етноґрафічну сторону українського житя, а й на социяльні, национальні та релїґійні відносини ріжних ґруп місцевої людности. Такі картини, як »Призив запасних«, »Жертва забобонів«, »Розправа з конокрадом« сьвідчать про те, що в особі М. Пімоненка ми маємо не тільки великого художника, а й людину з високою, чулою душею, з серцем, що находить в собі відгуки на всякий прояв громадского лиха, народнього горя.

В 2-гі роковини смерти професора київского унїверс. Волод. Антоновича відправлено дня 22. марця панахиду в київ. Софійскім соборі, на якій було багато старших Українців і шкільної молодїжи. „Рада" помістила з нагоди роковин дві статї про бл. п. Антоновича, написані Ф. Матушевским і О. Михалевичом.

Київска »Просьвіта« уладжує в найблизшу суботу в театрі »Грамотности« концерт присьвячений Шевченкови. Полтавскі Українцї готовлять ся до такого самого концерту на день 10. цьвітня. (За „Радою").

— **Роковинам Шевченка** присьвячує американьска „Свобода" кілька передових статий в числї з дня 10 с. м. і містить портрет Шевченка і вид єго могили.

— **Учительскі збори** В салї „Львівскої Руси" (Ринок 10) відбувають ся нинї від год. 9. рано за

гальні збори тов-а „Взаїмна поміч галицких і буковиньских учителів і учительок“ при участи близько 300 членів з цілої Галичини. Перед зборами відбуло ся заупокійне богослуженє за померших членів тов-а. Нарадам проводить голова надзираючої ради п. Якимовский. На ранїшних нарадах принято звіт з діяльности головної Управи і окружних Виділів за 1909. рік, а потім вибрано 5 членів надзр. ради, а се пп. Петра Будзїньского, Івана Буцманюка, Василя Витвицкого, Івана Строньского і Марияна Якимовского.

Нинї по полудни буде продовженє зборів, а на порядку нарад стоять отсї справи: 1) Що має робити українське учительство в р. 1910, щоби виробити собі та українському народному шкільництву належне становище? 2) Як вести орґанїзацию по Відділах? 3) Внески.

Завтрішної пятницї о год. 10. відбудуть ся в тій самій салї загальні збори тов-а „Взаїмна поміч учительска“ стоваришеня зареєстрованого з обмеженою порукою у Львові з слїдуючою програмою: 1) Отворенє зборів. 2) Відчитанє протоколу з послїдних заг. зборів. 3) Відчитанє звіту ревізийного з рамени „Краєвого Союза ревізийного“ 4) Звіт рахунковий за рік 1909. 5) Звіт комісиї контрольної. 6) Внесенє на розділ чистого зиску. 7) Зміна статута. 8) Внески.

— **Невіжество і брак мисли**. У недовірків пробиває ся дуже часто несьвідомість того, що они пишуть. Доказ сего дав сьвіжо Бюлєтин шкільного товариства з Па-де-Кале, який вийшов за IV чвертьрік 1909. Подамо тут кілька цьвіток тої несьвідомости за дневником L' Univers. І так найперше возьмемо ся до поезиї. Якийсь молодий учитель пише:

Наука.

Прогнала всюди невіжество.
Церков боїть ся будучности;
Опущена, она умерає.

Або такий стишок:

Не бійте ся, о сьвітску школу
Мимо тираньского слова епископа, вчерашнього [пана
Монаха, убийника Феррера,
Проженїм їх з Фляндриї і Бретанїї,
— Они мають прибіжище в Іспанїї —
Банда чорних зневажників.

Подивім ся тепер, як виглядає проза. Пописує ся в нїй п. Людвик Ноель:

„Від досить довгого часу — пише він — являє ся релїґія як антаґонїстка людского розуму і робить ся ворогом поступу знаня з норовстенности і етики, якими гордить ся наш вік.“

„Теперішний розділ (divorce) релїґії від інтелєктуального поступу єсть заслугою новійшої доби.“

„Більше самої віри в безошибочність сьвященика, в успішність тайни, у все те, що єсть запереченєм зусиля і волї.“

Так виглядають дословно твори тих, що мають учити других; бож они писані учителями. В тих письмах, з яких ми витягнули лиш маленьку часть, не видно не тілько мисли, але що більше в них повно так стилїстичних, як і граматичних погибок. А тепер спитаймо: що може вимагати такий учитель від дитини, що робить сам ортоґрафічні похибки, бо пише прим. come а не comme, як повинно ся писати? але чиж можна дивувати ся, що такий учитель не знає нї стилю нї правописи, коли єго мисль запрятана цїлковито ненавистию до Бога і Церкви? Подивім ся на письма наших борителїв против Бога і Церкви, а побачимо, коли уже не стилїстичні і правописні похибки, то бодай такий сам брак мисли. З того послїдного згляду всї недовірки подібні до себе, як дві каплї води... І такими то школами хотїв Феррер ущасливити Іспанїю, а наші деякі часописи називають їх поступовими. Чиж се не кпини?

— **Холодна весна**. Дня 21. с. м. розпочала ся астрономічна весна. Але як астрон. зима була весняна, так астрон. весна зачала ся докучливим холодом. В цїлій середущій Европі — як доносять з Відня і з Кракова — падав вчера снїг і не поминув Львова. Нинї так само зимно, як було вчера і хвилями заносить пластинками снїгу.

— **Комета Геллея**. З величезною скоростию 200 тисяч кільометрів на годину зближає ся комета Геллея до сонця і в половинї цьвітня перелетить попри сонце у віддаленю 80 мілїонів кільометрів, а потім буде зближати ся до землї і буде чим раз яркійше сьвітити. Від 1. цьвітня буде можна бачити комету Геллея яко зьвізду 8-ої величини перед сходом сонця через одну або дві години аж до 15. мая. В ночи з 18. на 19. мая земля перейде через хвіст комети. Від тої хвилї виступить комета в цїлім своїм блеску і величи з великим ясним хвостом і буде сьвітити цїлими ночами, аж поки не зникне у вселенній, щоби знов повернути до сонця за 75 лїт.

— **Република не потребує учених**. Дня 8. мая сего року буде 116 лїт, як републиканьский суд казав стяти ґільотиною славного хеміка Ант. Ляврентия Лявоасіє. Коли засуд сему славному мужеви науки проголошено, тодї предложив він своє прошенє революцийним судиям, щоби засуд здержали бодай на якийсь час, а іменно, доки не випробує одного свого винаходу, який уважає дуже корисним для людскости. Однак на се прошенє одержав таку відповідь від предсїдника революцийного трибуналу: Горожанине, република не потребує учених. І справдї поступ масоньских кругів лежить не в плеканю науки, але в усуваню Бога і давленю Церкви і тому не потребує учених.

— **Вулькан Етна** (на Сицилїї), високий на 2.300 метрів, пробудив ся вчерашного дня о 8·15 рано і зазначив своє житє землетрясенєм та вибухом ляви і попелу. На вершку гори утворилися чотири комини, з яких пливе лява і заливає управні поля на збочах гори. Землетрясеня були доси слабкі і не зробили нїякої шкоди.

— **Математична забавка**. Як хто хоче дізнати ся, кілько хто має лїт, то легко до сего дійти, не питаючи прямо о вік дотичної особи, а передовсїм женщини. Робить ся се в той спосіб: Каже ся написати місяць, в котрім она вродила ся, прим. серпень 8-ий місяць, і помножити 8 через 2 = 16. До того додати 5 = 21. Суму 21 помножити через 50 = 1050. До 1050 додати свої лїта, приміром 28 = 1078, а від 1078 відтягнути 250. Остане число 828. Одиницї і десятки того числа дадуть вік дотичної особи (28), сотки покажуть місяць уродин (8). Через цїлий час не треба заглядати, що пише дотична особа, а треба лише спитати про останнє число а оно покаже точний вік даної особи, очевидно о скілько она уміє числити і не помилить ся при множеню і додаваню.

Оповістки.

— **На приватну руску ґімназию в Яворові** приймає ся датки на вкладкову книжочку тов а взаїмн. кредиту „Днїстер“ ч. 5.968, а на бурсу при тій ґімназиї ч. 6313.

— **З зелїзниць**. Перестанок Лисиничі, положений на шляху льокальної зелїзницї Львів-Підгайцї поміж стациями Львів Личаків і Винники а уладжений доси для руху особового, пакункового і обмеженого товарового, отворено дня 23. марця с. р. для необмеженого руху товарового з виїмком живого товару а також предметів (тяжкі вози, повози і т. д.), до котрих заладованя зглядно виладована потрібні суть окремі урядженя. Виладованє зглядно заладованє пересилок цїло возових в згаданім перестанку має виконати відправитель зглядно надавець.

— **Для Всеч. Духовеньства**! Наша церковна торговля „Достава“ спровадила на сей сезон нові і добірні товари: темні фелонові материї (фіолєтні, багряні і чорні) на пст і величаві сьвітлі на великдень, — всякого рода плащеницї, фіґури Христові в гробі і по воскресеню, та ріжні металеві і різбарскі утвари. Постаралась о добрих різбарів для виготовленя б о ж и х г р о б і в і о малярів для виконаня образів. Просимо Всеч. Духовеньство, щоби у власнім інтересї поспішило таки зараз з замовленями, бо в послїднім часї могло би при натовпі зголошень деякого лучшого товару не стати, або викінченє замовлень не вийшло би так вдатно, як би ми бажали. Наші склади у Львові ул. Руска 20, в Станїславові ул. Смольна 1. — *Дирекция „Достави“*.

— **Ювілейне виданє „Русалки Днїстрової“** з факсимілєм письма, портретом і біоґраф. новинами до житєписи М. Шашкевича брошуроване по 1 К, а в сальоновій оправі по 1·60 К, висилає о. З а с т и р е ц ь — Т е р н о п і л ь.

Наука, штука і література.

— **Дещо про наш театр** З Коломиї пишуть нам: Кілько разів приходило ся менї підчас останнього побуту українського театру у Коломиї говорити про єго вистави, я дізнавав великої прикрости. Менї годї було говорити про него добре — єго вистави полишали багато до бажаня як під оглядом режісериї, так і під оглядом виведеня, а навіть гри акторів. Була се впрочім загальна гадка не тільки у Коломиї. Тому приїзд нашого театру повитано сего року дуже зимно — дарма, що у Коломиї брак усяких розривок. Перше представленє, що припало ще до того нещасливо після великого балю Руского педаґоґічного Товариства, відповідало вповнї сему настроєви — простора саля Каси щадничої сьвітила пустками так, що про гру акторів годї було навіть що небудь сказати, бо їх голосна розмова губила ся у голоснім відгомонї неакустично збудованого льокалю.

Та сей песимістичний настрій мусїв гнеть устати. Після кількох вистав зискує наш театр що раз більше симпатиї та щирого признаня не тільки серед нашої публики, а й серед Жидів, а навіть Поляків, яких даремно старає ся відтягнути від ходженя в »гайдамацкий« театр шовіністична польска преса.

Навіть льокальні коломийскі ґазетки дають вислів похвали нашому театрови. Не кажу про таку, як »Gazeta Kołomyjska«, яка дихає заїлою ненавистю проти всего, що українське... Але є ту ще й другий тижневник »Kurjer Kołomyjski«, який відносить ся до українських справ незвичайно симпатично. В ньому й находимо дуже прихильні відзиви про наш театр.

Деж шукати причини очевидного піднесеня артистичного уровеня одиної у Галичинї української сцени? Персонал лишив ся майже той сам малими (хоч корисними з змінами). Причина того лежить у грі акторів. Видно, дирекция завдає собі тепер більше труду коло старанної вистави, не легковажить собі публики. Актори студюють ролї знаменито і віддають їх опісля добре. Сценерия звичайно гарна, а в ансамблях слїдно вправну руку часами знаменитої режісериї. Се уможливляє нашому театрови виставити такі твори, про які давнїйше й годї було думати. Згадаю ту пр. Ґрільпарцера „Хвилї моря і любови“. Се драма у клясичному стилю, тим самим дуже трудна до виставленя. Она вимагає точного студиованя роль і великої старанности у відданю їх. Наші артисти вивязали ся з того досить гарно. Мило вражала всїх велика старанність у виставі, а ролї Леандра (п. Островский) і Геро (п. Стадникова) вийшли таки дуже гарно. З инших артистів належить ще згадати п. Юрчака, що часами був прямо знаменитий.

Менше вдачно виходять вистави опер, хоч і ту видно велику старанність і стремлїнє поконувати всякі трудности. Виною ту: брак відповідних сил у співах і орхестрі! Виходить часами, таке, що музика орхестри мусить аж надто покривати слабі сторони співаків, наслїдком чого не добре чути їх голоси. Се належить сказати навіть про таку гарну оперу, як Пуччінїя „Madam Butterfly“, яка всїм незвичайно подобала ся. У співаних партиях визначили ся поки що пп. Рубчаки, п. Коссак і п. Петровичева. Та загалом належить сказати, що опера таки перевисшає сили нашої дружини, хоч дає добру касу.

В кінцї ще кілька уваг. Помимо старанности у виставі взагалї видно ще таки поважні браки, які так легко усунути. Деякі актори таки не виучують добре своїх роль, часами роблять надто великі павзи в серединї речень, а тодї чути розпучливі намаганя суфлєра, помочи їм. Се разить погано. До того маніпуляция із сьвітлом полишає дещо до бажаня. З тим належить обходити ся обережно, а то буває таке, що на сценї займають ся декорациї, а тодї являєть ся там стать огневого сторожа. Сьому належить зарадити вже підчас проб. Та й декорацийні стїни належалоб так прибивати, щоби они не рухали ся й не псували тим ілюзиї...

Я. Г.

НАУКОВИЙ ФЕЙЛЄТОН.

Реплїка на критику д-ра Щурата.

Написав *Г. Костельник* (богослов).

(Дальше).

Таким він появляє ся і в вступі до Гайдамаків.

Правда, тут синтеза розумова, сильнїйше відбиває ся — та она н е с к і н ч е н а, н е у п о р я д к о в а н а. Поет видить, що „Все йде, все минає“ — та виразно каже: „І дурень і мудрий, нїчого не знає“.

Поручає ся склад церковних параментів у Львові, ул. Руска ч. 8.
ВОЛОДИМИРА УСЦЕНЬСКОГО (давнїйше Спожарский і Усценьский)
Цїнники на жаданє даром і franco.
44 (45—52)

Говорить, що »душа жива« — і „Як небо блакитне, нема йому краю — Так душі почину і краю не має“. Але тим і кінчить; не обходить його фільософічна критика. тому зараз надовязує: „А деж она буде? — Химерні слова!“

І сей уступ міг би підписати кождий поет без огляду на своє „віроісповідане“. Шевченко в нїм виляв тільки своє серце. Ті почутя, які в обговорюванім уступі знаходимо, є спільні всїм людям. Глубокі фільософічні гадки, що спричиняють ті спільні почутя неначе нам самі впадають в очи — они рефлектовані не від розуму, але від серця, тому не є спрецизовані, нема стислої льоґічної звязи, нї кінцевого порішеня. Нема в уступі до Гайдамаків шуканя, а тілько є вирост противно: вилив серця.

Др. Щурат в своїй розвідцї „Св. Письмо в Шенченковій поезиї“ на ст. 72. каже, що Шевченко по просту абсорбував фільософію св. Письма, а найдовіднїйшим доказом на се є прольоґ »Гайдамаків«. Ся „фільософія“ має бути після д-ра Щурата прямо абсорбована з „Книги Екклезияста“. Без сумнїву: є у вступі до Гайдамаків якийсь вплив »Книги Екклезияста«. Та о »фільософії« — в стислім значіню сього слова — не може тут бути мови.

І „Книга Еккл.“, на скільки она впливала на прольоґ „Гайдамаків“, є так само виливом серця, а не критичним розслїджуванем. І колиб ми взяли слова Екклезияста в дослівнім значіню, виснували би ложні виводи як: вічність сьвіта, суєту всього людского і т. д. (До таких фалшивих висновків дійшов Оріґен якраз для того, що брав всї місця Еккл. дослівно).

І др. Щурат не поступив поправно, коли пустив ся розбирати „фільософічні гадки“, що „лягли в основах сего чудово-поетичного уступа (ст. 63.). Зовсїм промахнув ся, коли розбираючи стих „Все йде, все минає і краю не має“ ствердив: »Те »все« обмежує поет дальшою ілюстрациєю так, що оно обнимає лиш всї дїла людскі«. „Все“ тут — як і в Екклезияста — має далеко ширший обсяг — а іменно все, що видимо — замічуємо, що оно минає. Отже „все“, що »зацьвіло« і що „завяло“, що „живе“ і »умирає« — не лиш людскі дїла, але й божі — і сам чоловік... А що „сонечко встане, як перше вставало — І зорі червоні і „білолиций“ (місяць) — то ми так видимо: так оно нам само впадає в очи. Не може отже бути тут мови о »фільософічній гадцї«, яку висновує др. Щурат — а іменно: „Марности всего, що людске, протиставить поет вічність всего, що Боже, вічність сонця, зір, місяця — вселенної“. Поет сього анї учить, анї не учить, Він лиш се виливає зі своєго серця так, як оно само серцю надалось.

Подібно річ має ся і з тим, де Шевченко говорить, що „душа жива“, та що єї нема почину і краю, як і округлому небу. І тут поет висказав ся тілько так, як єму серце казало. Душа жива — єї прямо відчуваємо, відчуваємо єї інстинкт до житя, відчуваємо, що она тягне нас за якимсь вічним треванєм — in conturo причуваємо житє »на тім сьвітї«...

Душа не має анї почину, анї краю: она не дасть ся змірити, не дасть ся обгорнути — а сама всьо обгортає: і сонце і зорі — она з „округлим небом“...

Про вічність душі (про той сьвіт) поет тут прямо не вчить. Хиба коли заналїзуємо ті єго почутя, тодї посередно можемо заключати, про той сьвіт — про вічне житє душі.

Стає отже ясним, що Шевченко і в прольоґу до „Гайдамаків“ і в „Косарі“ показує ся поетом серця — а коли розглянемо всї єго твори, то прийдемо до того самого висновка. І власне в тім єго сила. Єго серце — наче богатий на струни інструмент, який найчарівнїйше і найкрасше заграє там, де найдуть на нього найчарівнїйші зворушеня — звуки. То станесь — на певно — в таємничій натурі, в самім ядрі житя.

Звідси прийшов я до своєго висновка — або, як то виражуєсь др. Щурат, до »клясифікациї« Шевченкових поезий, що „найсовершеннїйші — (з огляду на артизм) поезиї Шевченка будуть якраз ті, котрих milieu само собою надає ся до серцевого розбору“.

Се треба зрозуміти. В своїй розвідцї сказав я се тільки побіжно, тут подам на ширше, що саме думав я під тим.

Не хотів я своєю „клясифікациєю“ ухибити декотрим поезиям Шевченка.

З огляду на свою совершенність може декотра поезия висше стояти, але щоби он- взагалї була більше варта від других — се зовсїм инша річ. Goethe-го „Erlkönig“ перевисшає своєю совершенностю (артизмом) декотру єго драму, та щоби він був більше варт від неї, то не має бути.

(Дальше буде).

Телеґрами

з дня 24. марця.

Відень. Цїсар санкционував начерк закона, ухвалений галицким соймом в справі подїлу річних 2,250.000 К межи 37 міст, які в окрузї своїх громад мали виключне право пропінациї по конець сего року. Цїсар санкционував також ухвалений гал. соймом закон в справі дальших заряджень з причини вигасненя права пропінациї.

Відень. Нїмецко-австрийский зїзд в справі середних шкіл скінчив ся вчера. Слїдуючий відбуде ся в 1913 р. у Віднї.

Тегеран. Мінїстри скарбу і судівництва подати ся до димісиї з причини безуспішних заходів о внутрішну позичку.

Оповістка.

Звичайні Загальні Збори Товариства торговельно-промислового **„Сокільский Базар“** стов. зар. з обмеж. порукою **у Львові** відбудуть ся дня 9. цьвітня 1910 о год. 5 по пол. в льокали Тов-а „Львівска Русь“ Ринок ч. 10 дім „Просьвіти“ II поверх з слїдуючим дневним порядком:

1. Відчитане протоколу.
2. Затверджене білянсу за р. 1908/9.
3. Звіт контрольного комітету з провіреня рахунків.
4. Звіт Ревізийного Союза з провіреня рахунків.
5. Роздїл чистого зиску.
6. Вибір 2 членів Ради вильосованих (§ 14. ст.) і на місце уступивших, 3 заступників Ради на один рік і 3 членів контрольного комітету.
7. Затверджене доповненого вибору членів Дирекциї.
8. Внески та запити.

Наколи би Загальні Збори задля браку комплету не відбули ся, відбудуть ся другі Заг. Збори о год. 6. вечером при якім небудь числї членів. (§ 41. стат.)

За Надзираючу Раду Тов-а „Сокільский Базар“ у Львові:

А. Алиськевич предсїдатель. *С. Ґорук* секретар.

Colosseum

в пасажи Германів

при ул. Соняшній у Львові.

від 16. до 31. марця 1910.

Найгарнїйша сензация.

Щоденно о 8. год. вечер представлене. В недїлї і сьвята 2 представленя о 4. год. по пол. і о 8. год. вечером. Що пятницї **High-Life** представлене. Білети вчаснїйше можна набути в конторі Пльона при ул Кароля Людвика ч. 5.

Ол. Барвіньский, Історичний оглядзасновин- Народного Дому у Львові (на основі жерел). — Цїна 80 сотиків.

Ол. Барвіньский, З останних десятилїть XIX віку. — Цїна 40 сот.

W sprawie uniwersytetu lwowskiego list Edw. Gniewosza, szefa sekcyjnego ministerstwa wyznań i ośw. do Alexandra Barwińskiego — Цїна 10 сот.

Гомерова Одиссея, переклад Нїщиньского Байди). Ч. І і II. — Цїна 4 К 40 с.

Метаморфози Овидия, переклад Сердешного — Цїна 1 К.

Григорій С. Сковорода. — Цїна 30 с.
Кониський, Непримирена. — 40 с.
Кулїш, Дон Жуан Байрона. — 40 с.
Антін Головатий, Уманця. — 30 с.
Шевченко, Наймичка, повість. — 60 с.
„ Княгиня „ 30 с.
Проф. Ратміров, повість Мордовця. — 40 с
Оржешко, Великий, новеля. — 50 с.
Йов, переспів П. Ратая. — 1 К.

Можна дістати через адмінїстрацию „Руслана“ або в книгарнї Н. Товариства ім. Шевченка.

Товариство взаїмного кредиту

„Днїстер“

у Львові, ул. Руска ч. 2.

Телефон ч. 788.

засноване при Товаристві взаїмних обезпечень „Днїстер“ в р. 1895 на підставі закона о стоваришенях з р. 1873.

Одвічальність членів обмежена до подвійної висоти удїлу.

Цїлею Товариства є **удїлюванє кредиту** своїм членам рільникам **обезпеченим в „Днїстрі“ від більше лїт.**

Проценти від вкладок 4%, без потрученя податку рентового.

Вкладки приймає і виплачує Каса Дирекциї Товариства в годинах урядових, **від 8. до 2. год. в полудне.**

Конто в Щадницї почтовій ч. 35.527.

Конто жирове в банку австро-угор.

Вкладки щадничі	К 3,721.268·—
Удїли членьскі	К 284·195·—
Позички удїлені	К 3,471·478·—

Канцеляриї Товариства отворені перед полуднем.

Бюро учительске і службове

Мариї Нємчиновскої, Львів, площа Академічна 3.

Mit einem Griff

erhältst Du aus

Herders Konversations-Lexikon

zuverlässige Auskunft über alles, was Dir in Natur und Geistesleben begegnet.

Ein Konversationslexikon ist heute in jedem Hause unentbehrlich. Am neuen „Herder“ (8 Bände, K. 120.—) wird von der gesammten Kritik die **Vollständigkeit, Klarheit, Sachlichkeit** und **glänzende Ausstattung** gerühmt. Der **billige Preis**, der zudem in bequemen Teilzahlungen von K. 4.— an monatlich entrichtet werden kann, ermöglicht auch **dem Mann mit kleiner Börse** die Anschaffung dieses Wissenschatzes

Durch **B. Herder Verlag, Wien I.**

Wollzeile 33 zu beziehen.

Розклад зелїзничих поїздів

важний від 1. сїчня 1910.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночи
Кракова	5·50	**8·55**	1·30	5·45	9·50
Кракова	7·25	9·50	—	**8·40**	**2·30**
Тарнова	—	—	1·10	—	—
Підволочиск	7.20	12·00	**2·15**	5·40	10·30
Черновець	8·05	—	**2·05**	5·58	9·30
Черновець	—	—	—	**6·40**	**12.20**
Станиславова	5·45	—	—	—	—
Коломиї.	—	10.20	—	—	—
Стрия і Тухлї	7·29	11·45	4·25	—	11·00
Самбора	8·00	9·57	2·00	—	9·00
Сокаля	7·10	12·40	4·50	—	—
Яворова	8·05	—	5·00	9·00	—
Брухович (що дня)	—	—	5·11	—	—
Підгаєць	—	11·15	—	—	9·58
Винник	—	—	—	—	12·10
На Підзамче з:					
Підволочиск	7·01	11·40	**2·00**	5·15	10·12
Бродів	7·01	—	**2·00**	5·15	10·12
Підгаєць	—	10·54	—	9·44	11·55
Винник	7·26	—	—	6·29	—
На Личаків з:					
Підгаєць	—	10·36	—	9·27	11·38
Винник	—	7·08	—	6·11	—

Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по полуд	вечер	в ночи
Кракова	3·50	**8·25**	**3·15**	**7·00**	11.15
Кракова	—	8.40	6·12	7·35	**12·45**
Ряшева	—	—	3·30	—	—
Підволочиск	6·20	10·1	**2·16**	8·00	11.10
Черновець	6·10	9 35	—	—	10 38
Черновець	—	**9 10**	**2·23**	—	**2·50**
Станиславова	—	—	2·50	—	—
Коломиї	—	—	—	6·00	—
Стрия	7·30	—	1·45	6 55	11·25
Самбора	6·00	9·05	3·40	—	10·45
Сокаля	6 14	11·05	—	7·10	
Яворова	8·20		—	6·30	
Брухович (будні дни)	—		3 20	—	
Брухович (нед. і сьв.)	—		2·01	—	
Підгаєць	5·58			6 16	
Винник	5·52				
З Підзамча до:					
Підволочиск	6·35	11·00	**2·31**	8·29	11·32
Бродів	6·35	11·00	**2·31**	8·29	—
Підгаєць	6·12		—	6·30	—
Винник	5·35		1·30		—
З Личакова до:					
Підгаєць	6·32			6·50	
Винник	5 53		1·49		

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатані товстим друком. — *) Лише в недїлї.

Видає і відповідає за редакцию **Семен Ґорук.**

З друкарнї В. А. Шийковского.